

Nyt fra historisk Videnskab.

Den 14. juni 1948 bukkede historikeren, dr. phil. Ellen Jørgensen, 71 aar gammel, under for den hjertelidelse, som havde fulgt hende fra ungdommen, men aldrig formaaet at kue hendes stærke vilje og rige og klare aand. Fra skoletiden, hvor hun bl. a. havde Edv. Lembcke — der nærede hendes altid stærke og levende dankhedsfølelse — og V. Pingel som lærere, vakte historien hendes dybe interesse, og hun valgte trods ualmindelige musikalske anlæg at tage skoleembedsexamen med historie som hovedfag. I studieaarene og senere fik især Kr. Erslev og Johs. Steenstrup betydning for hende; deres billeder var dem, som først mødte øjet paa væggen bag hendes skrivebord. Oprindeligt havde hun speciale i britisk historie i 19. aarh., et emne, for hvilket hun vedblev at bevare interessen, men hendes besvarelse af universitetets guldmedailleopgave om den senmiddelalderlige helgendyrkelse i Danmark førte hende ind i et dybtgaaende studium af den danske og europæiske middelalders kirke- og lærdomshistorie. Hendes største fremstillende arbejder paa dette omraade er »Fremmed Indflydelse under den danske Kirkes tidligste Udvikling« (1908), for hvilket hun fik Videnskabernes Selskabs guldmedaille, og den banebrydende disputats »Helgendyrkelse i Danmark« (1909). Hertil slutter sig hendes udgave af »Annales Danici medii ævi« (1920), »Catalogus codicum Latinorum medii ævi bibliothecæ Regiæ Hafniensis« (1923—26) og de af hende udarbejdede afsnit i »Greek and Latin illuminated MSS. in Danish Collections« (1921). Oversigter over nordisk og dansk oldtids- og middelalderhistorie har hun givet til den af G. Glotz redigerede »Histoire générale« og til Chambers's Encyclopædia. Det andet hovedfelt inden for E. J.s forskning var dansk historiografi. Efter indledende studier over Hans Gram og C. Paludan-Müller, offentliggjorte i Hist. Tidsskr. (hvortil senere kom afhandlinger om C. Molbech (sst.) og C. F. Allen (i

»Smaaskrifter tilegnede Aage Friis«, 1940), udkom 1931 og 1943 »Historieforskning og Historieskrivning i Danmark indtil Aar 1800« og »Historiens Studium i Danmark i det 19. Aarhundrede«. Disse to bind maa betegnes som E. J.s hovedværk. Det er med rette indvendt mod fremstillingen, at den i for ringe grad behandler historieforskningens og historieskrivningens sammenhæng med den almindelige stats- og samfundsudvikling, men værket hviler paa et enestaaende kendskab til og samlevethed med ældre dansk historiografi og dens aandshistoriske baggrund og vidner om fremragende karakteriseringsevne. Stilen er knap, men kærnefuld og dybt personlig. Blandt de eksisterende sammenfattende fremstillinger af europæisk og amerikansk historieskrivning rager dette arbejde meget højt op.

Som bibliotekar i Det kgl. Bibliotek 1915—41 varetog E. J. med kærlig omhu den daglige ledelse af haandskriftsamlingen, samtidig med at hun udgav en række værdifulde bog- og haandskrifthistoriske afhandlinger. For Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse, hvis formand hun var 1918—37, udgav hun kildeskriftsamlingerne »Valdemar Atterdag« (1911) og »Erik Klipping og hans Sønner. Rigets Opløsning« (1927). Ogsaa paa anden maade lagdes der beslag paa hendes store arbejdskraft og personlige offervilje i den historiske videnskabs tjeneste. Hun var fra 1917 medlem af Danske Selskab, 1917—22 sekretær i Vidensk. Selskabs Kommission for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie i Udlandet, 1932—34 medlem af samme kommission, 1929—34 af Vidensk. Selskabs Ducange-udvalg. Under talrige besøg i udenlandske biblioteker fremdrog hun værdifuldt nyt materiale især til dansk middelalderhistorie. Sidst, men ikke mindst var E. J. 1919—42 medlem af Hist. Forenings bestyrelse og 1924—31 redaktør af Hist. Tidsskrift. For det store og meget dygtige arbejde, hun har udført i Foreningens tjeneste, skylder denne hende en varm tak. Blandt de hædersbevisninger, der er blevet hende til del, kan nævnes Tagea Brandts legat (1924) og medaillen »Ingenio et arti«.

I sine yngre aar drømte E. J. om en universitetslærers stilling, og for den, der kendte hende nærmere, er det hævet over enhver tvivl, at hun med sin grundige og alsidige viden, sin ædruelige kritiske sans, sin menneskeforstaaelse og sin evne til at omgaas og virke befrugtende paa unge historikere havde egnet sig fortrinligt til en saadan gerning. Som forholdene udviklede sig, kom de nævnte egenskaber i rigt maal hendes forskning og hendes virksomhed i Det kgl. Bibliotek, hvor hun var en højt agtet og afholdt kollega, til gode. Naar hun sad ved sit skrivebord, op-

taget af sin granskning, kunde hendes ansigt virke lukket og en kende barskt. Men faldt talen paa emner og mennesker, der interesserede hende, gennemlystes det af aand og blev meget smukt, og det lune, hun gemte, kunde da glimte frem paa en højst charmerende — man tør næsten sige ungpigeagtig — maade. Til det sidste levede og aandede hun for den videnskab, hun nidkært og uselvvisk havde tjent fra sin ungdom. At besøge hende i de stille bogfyldte stuer paa Frederiksberg var som at besøge en historieforskningens præstinde.

I rækken af danske kvinder, som har ydet en indsats i videnskaberne, vil E. J. altid indtage en æresplads. Inden for dansk historieforskning hører hun til de ypperste.

C. O. Bøggild-Andersen.

12. Januar 1948 døde Peter Rochegune Munch (født 25. Juli 1870), tidligere Rigsdagsmand, Indenrigsminister, Forsvarsminister og Udenrigsminister, Hovedstifteren af og en af de ledende Mænd i »Det radikale Venstre«. Historisk Studium og en uafbrudt Sysselsættelse med Historie var Baggrunden for og indgik stadig i hans Livsgerning.

Allerede under Skolegang i Viborg Katedralskole stiledede Munch mod aktiv politisk Virksomhed og vilde ved historisk Studium forberede sig dertil. Ud fra radikale politiske og sociale Idealer og Synspunkter kom han til at virke for vidtgaaende Ændringer i bestaaende Samfundsforhold, men lagde altid Vægt paa de historiske Forudsætninger og vilde ved grundig og kritisk Behandling af Kilder og Fremstillinger lære af, hvorledes baade Folkets brede Lag saavel som de førende Personligheder til enhver Tid havde tænkt og handlet. Da han efter Skoleembedseksamen med Historie som Hovedfag (1895) 1900 disputerede for den filosofiske Doktorgrad paa 1. Del af Bogen om »Købstadstyrelsen i Danmark fra Christian IV's Tid til Enevældens Ophør«, blev det Indledning til et Forfatterskab med Emner fra Europas og særlig Danmarks Historie i 18. og 19. Aarhundrede. Hans første Bog har bevaret sin Værdi, og dens let overskuelige, klare og nøgterne Form kom til at præge alt, hvad Munch senere skrev. Hans skarpe Intelligens, rolige Dømmekraft og uopslidelige Energi gav Forudsætninger for fortsat videnskabelig Forskning, men Politiken drog ham stærkest; i 1913, da han var Folketingsmand og allerede havde været Minister, afviste han, da Muligheden bød sig, Tanken om at blive Universitetslærer